

INDEX CAPITUM LIBRI QUARTI

DE ORATIONE PUBLICA ECCLESIAE.

- CAP. I. *De antiquitate chori, et honestate officii divini per cantum.*
CAP. II. *De materia proxima ex qua divinum officium componitur.*
CAP. III. *De divisione officii divini in communi.*
CAP. IV. *De divisione officii diurni in partes suas.*
CAP. V. *De divisione officii nocturni.*
CAP. VI. *De numero horarum canoncarum.*
CAP. VII. *De cantu ecclesiastico in communi.*
CAP. VIII. *De cantu organico ecclesiastico.*
CAP. IX. *De personis aptis ad canendum in choro.*
CAP. X. *Quæ personæ recitare teneantur.*
CAP. XI. *Quodnam officium divinum recitandum sit.*
CAP. XII. *De alternis versibus in choro canendis.*
CAP. XIII. *De omittendo vel mutilando officium divinum in choro.*
CAP. XIV. *De attentione et circumstantiis servandis in choro.*
CAP. XV. *De tempore singulis horis in choro instituto.*
CAP. XVI. *De obligatione recitandi ex vi ordinationis.*
CAP. XVII. *De obligatione recitandi ex vi religiosæ professionis.*
CAP. XVIII. *De obligatione recitandi ex vi beneficii.*
CAP. XIX. *Deturne obligatio recitandi ex vi solius tituli.*
CAP. XX. *Deturne obligatio recitandi sine fructibus.*
CAP. XXI. *An tenue beneficium obliget ad recitandum.*
CAP. XXII. *An redditus sine beneficio obligent ad recitandum.*
CAP. XXIII. *Quod officium clericorum privatim recitare debeant.*
CAP. XXIV. *De mutatione in privata recitatione horarum.*
CAP. XXV. *De integritate privatae recitationis.*
CAP. XXVI. *De attentione in privata recitatione.*
CAP. XXVII. *In quo loco et tempore possit officium divinum dici.*
CAP. XXVIII. *De causis excusantibus ab officio divino.*
CAP. XXIX. *An beneficiatus non recipiens per sex primos menses, aliquid teneatur restituere.*
CAP. XXX. *Quid teneatur restituere qui etiam post sex menses non reicitat.*

LIBER QUARTUS

DE

ORATIONE PUBLICA ECCLESIAE

HORIS CANONICIS, ET LAUDE DEI PER CANTUM ET PSALMODIAM.

Libri partitio et dispositio. — Diximus de oratione vocali in communi, et ut private fit; superest dicendum de oratione per se publica, id est, quæ in persona totius Ecclesiae funditur; nam ex hoc induit peculiarem obligacionem ex instituto Ecclesiae, multasque proprietates habet, quæ specialem considerationem requirunt, quam in hoc libro prosequemur. Sicut autem hæc oratio per se publica est, ita per se postulat ut in Ecclesia fiat, in loco publico, et in populi concursu, ac subinde tali modo, ut ab omnibus astantibus audiri possit. Et ideo hic orandi modus ad ecclesiasticum chorum, aut cantum, vel psalmodiam spectat. Per accidens autem separatim seu occulte fit, vel ratione loci, quia in privato cubiculo, vel ratione modi, quia summissa voce dicitur. Prius ergo dicemus de his qui in choro, postea de his qui extra chorum, canonicum officium ex obligatione recitant; de illis vero, qui ex devotione absque obligatione recitant, nihil dicere oportebit, quia illa oratio omnino privata est, et ita nullam habet peculiarem considerationem, præter ea quæ in superiori libro tractata sunt.

CAPUT I.

QUAM SIT ANTIQUA IN ECCLESIA ET PER SE HONESTA ORATIO, QUÆ CHORUS ECCLESIASTICUS APPELLATUR.

1. *Prima suppositio: honestum est et sanctum orationes fundere etiam extra missam.* — Duobus modis solita est fieri hæc oratio in Ecclesia: primo, in missa, quasi conjungendo hanc actionem cum ipso sacrificio ad illius maiorem reverentiam et ornatum; secundo,

extra sacrificium, tantum ipsius orationis gratia, ad postulandum aliquid a Deo, ipsis gratias agendum, aut laudandum ipsum. De priori modo dixi in 3 tom. tertias part., disp. 83, sect. 4, ubi in hunc locum remisi ea, quæ pertinent ad alias orationes publicas extra missam, quod implendum nunc est. Suppono autem sanctum esse hujusmodi orationes ad Deum fundere extra missæ sacrificium, quia oratio per se est actio bona et honesta, et non habet necessariam connexionem cum sacrificio, potestque sæpius in die vel nocte fieri, etiam quando non est tempus sacrificii. Et ita constat in antiquo templo et lege fuisse consuetudinem orandi variis horis, in quibus non offerebantur sacrificia, ut colligitur ex illo Act. 3: *Ad horam orationis nonam, et infra latius dicemus.* Et Christus Dominus, licet in offerendo sacrificio suo, tam cruento quam incruento, multiplicem orationem miscuerit, et internam ac mentalem, et publicam ac vocalem, etiam *cum clamore valido*, tamen ante illud sacrificium sæpius oravit, et nocte cœnæ, illa jam finita, hymnum cum discipulis dixit, quod erat orationis genus; et postea in horto oravit, ubi sæpius cum discipulis ad orandum, et non ad sacrificandum, convenire solebat, ut Joannes, cap. 18, refert. Consuetudo ergo orandi sæpius extra sacrificium per se honesta, antiqua et laudabilis est.

2. *Secunda suppositio: facta a tota aliqua communitate est Deo gratissima.* — Secundo, suppono orationem in communi factam a tota aliqua communitate, vel populo, sanctam, et Deo gratissimam esse, ideoque merito ab Ecclesia servatam, et more receptam fuisse. Omitto hæreticos, qui circa hanc orationem errarunt, quia nullus absolute videtur

illam negasse, sed quoad alias speciales circumstantias, de quibus in sequentibus capitibus dicendum est. Hæc ergo veritas facile persuadetar, quia si unius personæ singularis oratio multum valet apud Deum, si multi eodem spiritu et actu orationis conveniant, sine dubio gratior erit et potentior eorum oratio; et ideo de antiquis Christianis legimus, quod statim post Christi ascensum, erant perseverantes unanimiter in oratione, vel in Cœnaculo ante Spiritus Sancti adventum, Actor. 1, vel in templo post adventum Spiritus Sancti, et inchoatam prædicationem Apostolorum, et conversionem Christianorum, Actor. 2; unde Chrysost., hom. 79 ad Populum: *Quid hac (inquit) oratione Ecclesiæ poterit?* et infra: *Magna vis est orationis in Ecclesia concorditer a populo oblatæ;* et infra: *Et domi quidem orari potest, sic autem ut in Ecclesia non potest, ubi tanta Patrum multitudo, ubi clamor ad Deum unanimiter emittitur.* Non ita a Domino per te solus orans audiris, ut cum fratribus. Hic enim majus aliquid est, puta, unanimitas, et consonantia, charitatisque vinculum, et sacerdotum orationes. Est ergo oratio communitatis optima, et cæteris paribus efficacior, quia ex majori charitate procedit. Et quia circumstantia personæ petentis multum ad orationem confert, communitas autem habet peculiarem quamdam dignitatem, ratione cuius commune bonum divinius censemur. Et quia ubi multi concurrunt, unus ab alio juvatur, et imperfectionem unius aliis supplet, et ita oratio evadit, vel omnibus numeris absoluta, vel certe perfectior. Denique quia talis oratio habet a Christo specialem promissionem, ut statim dicam.

3. *Primus modus quo a communitate fieri potest oratio.* — Duobus autem modis intelligi potest orationem fieri a communitate: primo, quia multi simul ad orandum conveniunt, unusquisque autem per se orat, quasi privatim, nec habet cum oratione alterius aliam conjunctionem præter concomitantiam temporis, aut loci, vel materiæ. Et talis oratio habet a Christo peculiarem promissionem, Matth. 18: *Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram de omni re, quamcumque petierint, sicut illis a Patre meo, qui in cælis est.* Et subdit rationem: *Ubi enim sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* In quo promittit suum peculiare auxilium his, qui hoc spiritu ad orandum conveniunt. Oportet autem ut ille concursus

sit ex intentione orantium, ad orandum convenientium communi consensu. Nam si omnino casu contingat multis simul orare, erunt orationes plurim, non tamen erit oratio unius communitatis. Hic autem modus communis potest etiam in oratione mentali inveniri, sicut patet in communitate religiosa, cuius personæ omnes eadem hora ad sie orandum conveniunt, ex communi ritu et consensu. Ideoque ad hunc modum communis orationis, per se necessarium non est ut omnes, qui sic orant, in eodem loco communi proxime conveniant, sed esse possunt in eadem domo, et diversis cellis, imo etiam in diversis domibus et populis esse possunt, et per modum unius corporis mystici eadem hora ad orandum, vel mentaliter, vel vocaliter convenire. Quæ quidem oratio etiam est optima, et cæteris paribus erit etiam potentior et efficacior quam oratio singulorum, præsertim si ad idem postulandum simul ab omnibus offeratur: talisque videtur fuisse oratio fidelium, quando unanimiter in templo orabant, Act. 2, quia in illo templo non poterant eo modo communiter orare, quo postea orabant in templis Christianorum, cuius inchoatio quedam in 4 cap. Act. conspicitur, ut mox dicemus. De hoc igitur modo communis orationis nihil hic addere necesse est, præter dicta in lib. præcedent., quia revera talis oratio per se privata est, et per accidens communis: neque habet illam perfectam unitatem mysticam, quam oratio communitatis habere potest, quia multi sic orantes non fundunt omnes et singuli unum et eundem orationis actum, et ita per se loquendo non possunt per modum unius concurrens ad eamdem petitionem.

4. *Secundus modus, quo a communitate oratio potest fieri.* — Alio ergo modo fieri potest oratio a communitate, quia una oratio funditur in persona omnium, ita ut omnes orent ut membra illius communitatis, et oratio ab omnibus fundatur, singulis partialiter aliquo modo concurrentibus, etiamsi non omnes æque loquantur, vel eundem modum actionis exerceant, sed quidam loquantur, alii adsint et consentiant, aut alio modo cooperentur. Et hæc est propriissima unius communitatis oratio, talemque videtur describere Tertull., in Apolog., cap. 39, dicens: *Corpus sumus de conscientia religionis, et disciplina unitate, et spei fædere; convenimus in cætum et congregationem, ut Deum quasi manu facta precationibus ambiamus orantes: hæc vis Deo grata est.* Quibus verbis eleganter explicat hanc

communem orationem quasi uno ore et uno spiritu a tota communitate offerri. Exemplum optimum est Act. 4, ubi redeuntibus Apostolis a concilio Pharisæorum ad cætum fideliū, et narrantibus illis quomodo eos dimisissent, quidque illis comminati fuissent, subditur: *Qui cum audissent, unanimiter levaverunt vocem ad Deum, et dixerunt: Domine, tu es qui fecisti cœlum et terram, etc., ubi non solum corda, sed etiam vocem ad Deum elevasse significantur, ut notat Lyra, et indicat Chrysostom., et proprietas verbi postulat; nam solus internus affectus non dicitur proprie vocis elevatio. Præsertim quia verba omnia, quæ ibi referuntur, fuerunt tunc, ab Ecclesia ibi coacta, una voce prolata. Igitur non tantum communi voluntatum consensu, sed etiam quasi uno ore idem omnino precati sunt, quod non sine miraculo accidisse pie Carthusianus et alii considerant. Unde illa oratio tantam habuit vim apud Deum, ut ejus efficacia statim visibili signo commotionis totius domus, et fervoris prædicatorum Evangelii, manifestata fuerit.*

5. *Unica assertio: Chorus ecclesiasticus est sanctus, et a divino spiritu introductus.* — *Probatur ex sacra Scripturae testimonio.* — Dico ergo, chorum ecclesiasticum, in quo publicæ et communes orationes a christiano populo seu illius nomine fiunt, sanctum esse, et Spiritus Sancti instinctu in Ecclesia introductum, ut antiquissima et universalis traditio ostendit. Hæc doctrina de fide certa est, quæ satis probatur ex Ecclesiæ universalis consensu, quæ in re tam gravi errare non potest. Antiquitas etiam hujus traditionis ostendit, nam in Actibus Apostolorum habemus hujus consuetudinis initia, ut jam notatum est. Insinuatur etiam a Paulo, 1 ad Cor. 14, ubi ex professo tractat de ecclesiasticis conventibus, qui tunc fieri solebant, et significat non tantum ad sacrificium offerendum, et ad doctrinam, vel concessionem habendam, sed etiam ad communes orationes, et laudes Dei solitos esse frequentari, et solere unum loco omnium gratias agere, et alios annuere, ac respondere Amen, unde inter alia ait: *Si benedixeris spiritu, id est, ita ut ab aliis non intelligaris, qui supplet (id est, tenet) locum idiotæ, quomodo dicet, Amen, nam tu quidem bene gratias agis, sed alter non edificatur.* De quibus verbis videri possunt, quæ in 3 tom. 3 part. diximus, disp. 83, sect. 4; et infra: *Cum convenitis, unusquisque vestrum psalmum habet, etc.* Et concludit: *Omnia honeste et secundum ordinem*

fiant. Quæ, ultima verba notanda sunt, nam ex eis habetur ad ecclesiasticam institutionem pertinere, hæc omnia ordinare; unde recte colligitur, *insolentissime insanæ esse consuetudinem Ecclesie in hujusmodi rebus improbare,* ut pie dixit Augustinus, Epist. 118. 6. Potest etiam hoc colligi ex Paulo, ad Ephes. 5, dicente: *Implemini Spiritu Sancto, loquentes robismetipsis in psalmis, et hymnis, et canticis spiritualibus cantantes, et psallentes in cordibus vestris Domino, gratias agentes semper pro omnibus, in nomine Domini nostri Jesu Christi, Deo et Patri.* Ubi non vocat spirituales canticos, quia spiritu tantum profrantur, sed quia spirituale materiam continent et significant; nec dicit, *Psallentes in cordibus,* ut vocem excludat, sed ut declarat illud esse præcipuum, et per se necessarium, etiam dum voce oratur, unde quod ait, *loquentes robismetipsis,* Haimo ibi interpretatur, id est, *invicem, seu alternativam,* dum unus loquitur, et aliis respondet. Sic etiam intelligi potest illud ad Colos. 3: *Verbum Dei habitat in vobis abundantanter, in omni sapientia docentes, et commonetes vosmetipsos psalmis, hymnis, et canticis spiritualibus, in gratia cantantes in cordibus vestris Deo.* Quæ omnia possunt quidem intelligi de oratione privata et de mentali, et ita exponuntur frequenter, non tamen excluditur oratio vocalis, ut D. Thom. ibi notat: et videtur Paulus etiam loqui de oratione publica totius Ecclesie; nam etiam hoc modo admonet, ut verbum Dei abundet in christiano populo, non solum in doctrina, sed etiam in psalmodia et hymnis, et canticis spiritualibus, quibus invicem excitemur ad devotionem, etc.

7. *Patrum auctoritate confirmatur.* — Secundo principaliter constat hæc traditio ex Patribus, Clemen., lib. 8, per totum, præcipue cap. 34: *Precationes facite mane, etc., ubi horas canonicas numerat, ut infra videbimus; quod autem illa esset oratio publica et communis, patet ex his, quæ subjungit: Quod si ad Ecclesiam prodire non licuerit propter infideles, congregabis, Episcope, in domo aliqua, ne ingrediatur pius in ecclesiam impiorum;* et infra: *Quod si neque in domo, neque in ecclesia congregari poterunt, psallat sibi unusquisque, canat, oret, saltem duo simul, aut tres.* Et infra ait, non debere fideles orare cum heretico, imo nec cum catechumeno, quia nondum est Ecclesiæ membrum; supponit ergo illam orationem esse communem unius corporis Ecclesie per membra sua et

ministros suos. Justin. Martyr., Apolog. 2 pro Christianis, in fine, postquam usum baptismi solemnis tradiderat, subdit: *Nos autem, posteaquam ita abluiimus, expiavimusque eum qui credidit, et assensus est, cum ad eos qui fratres dicuntur ducimus in eum locum quo convenerunt comprecandi causa contentis animis, et pro se, et pro eo qui illustratus est, et pro omnibus aliis qui ubique sunt.* Et infra inter alia inquit: *Tum surgimus omnes, ac comprecamur, conclusisque nostris precibus, panis, ut dixi, rimumque et aqua offeruntur, etc.; ubi considerandum est verbum comprecandi, bis repetitum, nam recte declarat conjunctionem omnium ad unam orationem fundendam.*

8. *Tertullianus.* — Hoc etiam declaravit Tertull., in Apol., cap. 39, in verbis supra citatis: *Corpus sumus de conscientia religionis, etc., convenimus in cætum, ut ad Deum quasi manu facta, etc., id est, ut quasi uno ore et uno impetu vim faciamus; et similia sumi possunt ex eodem, libr. 2 ad Uxorem, c. 4 et 5, ubi indicat fuisse consuetudinem Christiani populi convenire in Ecclesia, etiam noctu, ad communes orationes, quas nocturnas convectiones, seu vigilias appellat; et specialiter meminit solemnis pernoctationis in vigilia Paschæ, cuius etiam est frequens mentio in Patribus, quos ibi refert Pamelius, et plura Durand., de Ritib. Eccl., lib. 2, c. 4, et videri potest Concil. Aquisgr., c. 130; et Isidor., lib. 1 de Divin. off., cap. 22; deinde ad easdem publicas et communes orationes pertinet, quod idem Tertullianus refert in cap. 2 Apologet., ex Plinio secundo in quadam Epist. ad Trajan., ubi de Christianis ait, *præter obstantiem non sacrificandi nihil aliud de sacris eorum comperisse, quam cætus antelucanos ad canendum Christo, et Deo, et ad confederandam disciplinam.* Habetur hæc Epistola apud Plin., lib. 10, Epist. 97, et ex utroque retulit Euseb., lib. 3 Histor. cap. 27, alias 32, et de eadem consuetudine videri potest Arnob., lib. 1 Advers. Gent.; Epiph., contra hæres., lib. 3, in fine, ubi inter alia inquit: *Matutini etiam hymni in ipsa sancta Ecclesia perpetuo fiunt, et orationes matutinae, lucernalesque simul psalmi, atque orationes: et infra: Preces assidue imperat cum omni sedulitate, et prolixitate, et geniculatione in ordinatis diebus, noctu, atque interdiu ad Deum fundere.**

9. Insigne vero testimonium est apud Basil., Epist. 93, Apolog. ad Clerum Neocæsar., ex qua sequentia verba referre judico opportunum: *Quidjam obtinuerunt ritus, omni-*

bus Ecclesiis Dei concordes sunt, et consoni. De nocte siquidem populus consurgens, antelucano tempore domum orationis petit, et in labore, tribulatione, ac lacrymis indesinentibus facta ad Deum confessione, tandem ab oratione surgentes, ad psalmodiam instituuntur, et nunc quidem in duas partes divisi, alternis præcipientes psallunt, etc.; et infra: Illucescente jam die, pariter omnes velut uno ore et corde, confessionis psalmum Domino offerunt. Et infra vocat has vigilias ac preces communesque psalmodias, quas dicit fuisse apud omnes orientales Ecclesias in magno pretio. Favent ad hoc confirmandum verba Hieron., Epist. 84, ab Sabinian., circa medium: Tota Ecclesia nocturnis vigiliis Christum Dominum personabat, et in diversarum gentium linguis unus in laudibus Dei spiritus concinbat. Ad eamdem consuetudinem alludit August., Serm. 251 de Tempore, dicens: Venerant ergo quicumque possibile sit, ad respertinam atque nocturnam celebrationem, et oret ibi in conventu ecclesiæ pro peccatis suis Deum. Idem, libr. 50 homil., in 26, et libr. 9 Confess., cap. 7, cuius verba infra, cap. 4, referam, ubi alia Patrum adjungam testimonia: nam omnia, quæ de antiquitate horarum canoniarum et cantus ecclesiastici dicenda sunt, hanc veritatem confirmant.

10. *Proposita assertio rationibus stabilitur.* — Tertio potest hæc veritas rationibus ostendi. Prima est, quia Ecclesia est unum corpus mysticum, in quo omnes unum sumus in Christo, ideoque debet per modum unius Deum colere et venerari, atque hac ratione in nomine totius Ecclesiæ unum offertur sacrificium, et ubicumque offertur, a tota Ecclesia offertur, ut alibi ostendimus. Sic ergo tota debet per modum unius deprecari, ut hoc etiam nobilissimo modo communii nomine Deum colat. Secundo, talis oratio, cæteris partibus, est magis acceptabilis Deo et Christo, quia ab ejus Sponsa offertur, quæ non esse potest non sancta, et sibi grata, etiamsi in ea multi mali sint, et indigni. Tertio, hic modus orationis multum fovet totius Ecclesiæ charitatem, cum omnes discunt communii spiritu pro omnibus esse orandum, præterquam quod hæc orationes publicæ et communes ad devotionem et compunctionem singulos movent, ut in sequentibus latius dicemus. Atque hæc rationes concludunt, non solum in unaquaque Ecclesia particulari, vel in singulis plebis et communatibus fieri orationes communes nomine totius populi, sed etiam

a tota universali Ecclesia fieri aliquas orationes communes, quæ re vera totius Ecclesiæ nomine Deo funduntur. Quia licet particulares Ecclesiæ suo modo sint plures, et unaquaque earum suam habeat peculiarem unitatem, et ita specialiori modo possit communiter Deum precari, nihilominus omnes sunt partes unius Ecclesiæ, quæ simpliciter una est, et Deo charior quamcumque Ecclesia particulari; ejus enim sanctitas, et major, et certior ac infallibilior est, ideoque tota etiam simul orare debet, et pro omnibus suis filiis intercedere. Ad illam etiam maxime pertinet pro totius conservatione et augmentatione sollicitam esse, et ita non solum pro suis membris, sed etiam pro infidelibus interdum orat, ut ad Deum convertantur.

11. *Respondetur objectioni quæ fieri posset, et ostenditur quomodo unius oratio fiat nomine totius Ecclesiæ.* — Dices: quomodo potest universa Ecclesia in unum convenire ad unam orationem communem proferendam? Respondet primo, hac ratione institutos esse ejusdem Ecclesiæ ministros et sacerdotes, qui nomine totius Ecclesiæ orient, quibus Ecclesia commisit vices suas, ut nomine totius corporis orationes fundant. Et hoc est optimum signum hujus communis orationis; quocirca, licet interdum aliquia accidentalia illi committat; et sicut sorores Lazari, cum ad Christum miserunt nuncium, conceptis verbis petitionem dedeunt: *Ecce quem amas, infernatur;* ita Ecclesia universalis, quia per suos publicos ministros suo et communis nomine orare intendit, ideo certam orandi formam illis præbuit, ut omnia purius et sincerius fiant, ut in principio libri præcedentis dixi. Hæc ergo institutio aperte indicat communitatem orationis ecclesiasticæ, quam docemus; et similiter ostendit orationes communes Ecclesiæ illas propriissime esse, quæ in recitandis horis canonicas per ministros Ecclesiæ funduntur, ut notavit D. Thomas, Quodlib. 7, art. 48. Hæc autem preces, sic ab Ecclesia institutæ, horæ canonicae appellantur, de quo nomine in cap. 3 dicemus; appellantur etiam quasi per Antonomas officium divinum, in cap. Dolen tes, de Celebr. Miss., et in Concilio Aquisgran. I, tempore Ludovici, cap. 131; est enim præcipuum officium Christianorum, et maxime ecclesiasticorum, orare Deum, quod merito divinum nominatur, quia totum præ cultu Dei est institutum. Dicitur etiam Ecclesiasticum officium, in Clem. I, de Celebr. Miss., quia per Ecclesiam approbatum est et traditum, ut in persona Ecclesiæ recitari possit, ut constat ex cap. In die, de Cons., d. 5, quod est Gregor., cum Concil. generali, idemque habetur in duabus præcedentibus capitulis, ex Concil. Agathen., cap. 30, et Gerund., cap. 10, et in Concil. Tolet. IV, cap. 2, sic statuit: *Unus ordo orandi atque psallendi*

a nobis per omnem Hispaniam, atque Galliam conservetur, etc. Et similiter in Concil. Milevi., cap. 12, prohibentur dici in Ecclesia orationes, quae per Concilium approbatæ non fuerint; idem in Concil. Bracharen. I, cap. 19, cap. Placuit, d. 12.

13. *Objectio contra traditam doctrinam.* — Respondet objectioni, ac statuitur officium Ecclesiasticum substantialiter esse unum in tota Ecclesia. — Dices, ex his decretis potius inferri posse, non esse has orationes communes totius universalis Ecclesiae, sed unamquamque Ecclesiam vel congregationem proprio utentem officio pro se communiter orare. Nam, licet objective unaquæque oret pro omnibus, et privatæ etiam orationes possint et debeant esse communes, ut Cyprianus docet in initio expositionis Orationis Dominicæ, nihilominus videtur unaquæque Ecclesia suo nomine specialiter orare per ministros suos, cum proprium officium unaquæque sibi designet et approbet, quo sui ministri uti debeat, ut ex Decretis citatis constat. Respondeo imprimis, totum ecclesiasticum officium, quo Ecclesia Catholica utitur, substantialiter esse unum, id est, ex eadem materia proxima, ut sic dicam, et eisdem partibus principalibus constans, ut ex dicendis patebit; idque satis esse ut tota hæc Ecclesia deprecatio una sit, et in persona totius Ecclesiae universalis fundatur, licet in aliquibus accidentalibus et minoribus ritibus sit aliqua varietas, quæ unitatem non minuit in corpore mystico, sed ornat potius. Deinde dico, hanc ipsam varietatem ita esse permittam in Ecclesia, maxime in hoc officio divino, ut ejusdem Ecclesiae auctoritate et suprema potestate tacite vel expresse sit approbanda. Per se enim pertinet ad Apostolicam Sedem hos ritus præscribere, si universales sint pro tota Ecclesia, vel approbare particulares et proprios aliquarum nationum seu Ecclesiarum; interdum vero tacitam approbationem indicat consuetudo, vel traditio particularis alicujus Ecclesiae tolerata a Pontifice illam non ignorantibus. Nunc autem de hac re habemus expressam Ecclesiæ declarationem, et quasi institutionem a Pio V in Bulla breviarii tradita, et a Clement. VIII recognita et confirmata, ut infra suo loco videbimus. Est ergo hoc officium vere commune et Ecclesiasticum, ac de se universale, unde etiam canonicum dicitur, quia juxta regulam ab Ecclesia approbatam celebratur.

CAPUT II.

UTRUM MATERIA PROXIMA, EX QUA DIVINUM OFFICIUM COMPOSITUR, CONVENIENS SIT?

1. *Quæ et quotplex sit materia orationis vocalis.* — Materiam orationis vocalis nunc appellamus, verba ipsa quæ ad precandum assumimus; nam licet res postulata vel significata per verba, esse debeat materia circa quam mens orantis præcipue versetur, tamen oratio ipsa, quatenus vocalis est, ex vocibus ipsis, quatenus tales res vel affectus significant, componitur. Unde certum est ad substantiam, et honestatem orationis maxime pertinere, ut hæc materia sit ad divinum cultum et ad finem orationis accommodata, ut ex dictis in superiori libro constat; et ideo hoc maxime ostendendum est de materia, ex qua divinum officium compositur, ut a calumniis hæreticorum illud defendamus, et aliquam ejus intelligentiam Catholicis proponamus. Sunt autem proxima materia hujus officii partes illæ quasi heterogeneæ, ut sic dicam, ex quibus rite ordinatis tale officium componitur, et in Breviario Romano hæc specialiter numerantur: psalmi, cantica, hymni, lectiones, responsoria, versiculi, benedictiones, absolutiones, capitula, invitatorium, antiphonæ, collectæ, seu orationes ecclesiasticæ, oratio Dominicæ et Angelica, antiphonæ peculiares pro Virgine, quæ sunt quasi salutationes ejus, cum aliqua oratione ad Deum adjuncta, ac denique Symbolum fidei; ex his enim omnibus recte ordinatis, totum officium divinum et ecclesiasticum componitur.

2. *Referatur illorum error, qui materiam orationis vocalis mutilabant, quasi oporteret omnem debere esse canonicanam.* — Potest ergo imprimis referri error reprehendens hanc materiam ea ex parte, qua ab hominibus confecta est. Qui error adeo antiquus est, ut referat Euseb., l. 7 Histor., c. 24, alias 26, Paulum Samosatenum, Psalms, qui ad Domini nostri Jesus Christi gloriam decantari in Ecclesia solent, tanquam novos, et a viris recentioris memoria editos, explosisse. Ubi sine dubio non loquitur de psalmis Davidicis, sed de ecclesiasticis hymnis; nam Psalmi Davidici nec novi, nec ab hominibus spiritu humano compositi, reputari potuerunt. Videtur ergo ille Paulus rejecisse hymnos alios ab ecclesiasticis viris compositos; non tamen illos abstulit, quia ab hominibus erant compositi, sed solum ex ma-

CAP. II. DE MATERIA PROXIMA EX QUA DIVINUM OFFICIUM COMPOSITUR.

271

litia et ambitione; abstulit enim hymnos, qui in Christi laudem erant compositi, ut in suam laudem inanes cantilenas in Ecclesiam introduceret, ut Eusebius refert. Alii vero, quorum tacitis nominibus in Concilio Toletan. IV, capit. 41, mentio fit, hymnos rejiciebant, eo quod de Scripturis canonicas non essent, nec apostolica traditione haberentur. Itaque volebant illi materiam totam hujus orationis esse debere canonicanam, id est, in sacra Scriptura contentam, vel apostolica traditione ita approbatam, ut infallibilem contineat auctoritatem. Non invenio autem proprium hujus erroris auctorem, qui ex hac parte hoc sacrum officium reprehenderit. Nam licet Waldens., lib. 3 de Sacr., c. 20 et seq., et Ill. Bellarm., tom. 3, lib. 4 de Bonis oper., cap. 12; Peltan., lib. 3 de Tribus bon. oper., cap. 8, et alii, referant Wiclephum, Lutherum, et alios novos haereticos reprehendisse et abrogasse ritum ecclesiasticum deprecandi, non tamen referunt ob defectum in materia ejus inventum illud calumniatos fuisse, sed aliis titulis, quibus postea respondebimus.

3. *Prima ratio propositæ sententiæ.* — Videatur autem sententia illa habere quamdam speciem pietatis, quia officium, quod auctoritate totius Ecclesiae publice canitur, constare debet veritate infallibili, quia valde incongruum est ut universa Ecclesia approbet ad laudandum et colendum Deum falsitatem aliquam; ergo nulla pars in tali officio admitti debet, in quo possit misceri falsitas; nam, si talia sunt verba ut falsa esse possint, saepè etiam erunt falsa; ergo ut divinum officium infallibilem veritatem contineat, oportet ut solum ex Scriptura canonica constet, vel traditione apostolica, quæ Scripturæ æquivalet infallibilitate. Confirmatur, nam experientia comperit est, in lectionibus historicis multa referri non solum incerta, sed interdum falsa, cuius signum est, quia quod in uno tempore approbatur, reprobatur in altero. Similiter in homiliis, quæ ex Sanctis Patribus leguntur, saepè continentur expositiones Scripturæ incertæ, vel etiam minus vera; saepè etiam nonnullæ sententiæ, quæ alias frequentius non probantur, nec recipiuntur; illud autem videtur contra decentiam divini officii; ergo ad hoc evitandum, solum ex divina Scriptura lectiones essent sumendæ, prout statutum videtur in Concil. Laod., cap. 59; eademque ratio est de cæteris partibus, ut videtur etiam ordinatum in Concil. Brachar. I, c. 3.

4. Aliunde possumus contra hanc mate-

riam argumentari, quia multa continet, quæ ad munus orandi non pertinent; ergo incongrue ad materiam divini officii assumuntur, cum totum officium tantum ad orandum Deum ordinetur. Antecedens declaratur, quia juxta doctrinam Pauli, 1 Timot. 2, oratio, præsertim publica, solum ex illis partibus constare debet, quæ vel ad orationem, et elevationem mentis in Deum, vel ad obsecrationem et instantiam, seu rationem deprecandi, vel ad postulationem et petitionem ipsam, vel ad gratiarum actionem, quæ laudem Dei comprehendit, pertineant. At multa in hoc officio continentur, quæ ad nullam ex his partibus pertinent. Imprimis historiæ, præsertim humanæ de vitiis Sanctorum, deinde multæ lectiones Scripturæ et Sanctorum, que ad instructionem ei doctrinam sunt optimæ, ad orationem autem non deserviunt; inepte ergo pro materia orationis, et deprecationis assumuntur. Opus enim orationis longe diversum est ab opere legendi, vel addiscendi, aut refricandi memoriam; hic autem unum cum alio confunditur, et ex utroque unum coagentari videtur.

5. *Secunda ratio ex Christi Domini consilio, Matt. 6, desumpta.* — Roboratur Eccles. 7. — Denique vanitas orationis incusat. — Tertio contra hanc materiam objici potest Christi mandatum, Math. 6: *In oratione nolite multum loqui;* nam in hoc officio nimia videtur esse loquacitas, non solum quia satis grave est (unde etiam ex parte materiæ in quantitate videtur excedere), sed etiam quia in eo multæ flunt repetitiones. Quæ videntur etiam esse contra consilium Sapientis, Eccles. 7: *Noli verbosus esse in multitudine presbyterorum, et ne iteres verbum in oratione tua.* Accedit, quod hæc materia nimis varia est et multiplex, quod etiam videtur esse incongruum, quia vocalis oratio ad hoc potissimum ordinari debet, ut mentis attentionem et devotionem promoveat; hæc autem tanta varietas distrahit potius mentem. Nec satis est respondere, totam illam varietatem esse intra latitudinem piarum cogitationum orationi deservientium; nam, licet inde possit a malitia excusari, non tamen ab incongruitate, et impedimento devotionis; quia, ut devotio augeatur, imo ut sit efficax, et fructuosa, oportet ut in eodem affectu perduret et augeatur, atque confirmetur; ad hoc autem necesse est ut verba ipsa orationis eundem affectum excitent, et cogitationes offerant, quæ ad illum eundem pertineant, quod non fit per tam variam et multiplicem materiam.